DOI:10.5281/zenodo.18822324

ТОПОНИМИЯ И ЛИНГВОКУЛТУРА – ИСПАНСКИЯТ ЕЗИК КАТО НОСИТЕЛ НА КУЛТУРНА ИДЕНТИЧНОСТ

Михал ПАВЛОВ
Софийски университет „Св. Климент Охридски", България
Email: mihal@uni-sofia.bg

TOPONYMY AND LINGUOCULTURE – THE SPANISH LANGUAGE AS A BEARER OF CULTURAL IDENTITY

Mihal PAVLOV
Sofia University St. Kl. Ohridski, Bulgaria
Email: mihal@uni-sofia.bg

ABSTRACT: This article examines toponymy as a vital component in the development of linguocultural competence in teaching Spanish as a foreign language in the Bulgarian educational context. The research is based on the idea that mastering a language cannot be complete without understanding the cultural meanings it carries. In this sense, toponymic names are considered carriers of historical and cultural memory, which can be integrated into language teaching to develop intercultural awareness. The geographical concepts and names of the countries of Central and South America, their origin and etymology are analyzed, tracing the influence of autochthonous languages, Spanish colonization and Christianization on their formation. The differences between the concepts of Latin America, Hispanoamerica, and Iberoamerica are clarified, as well as their cultural load. The aim is to show how these linguistic and cultural units can enrich the learning content and develop in learners critical thinking, respect for cultural differences, and a deeper understanding of the Spanish-speaking world. Toponymy is presented as an effective tool for achieving integration between language and cultural learning in the context of contemporary Bulgarian education. The study emphasizes the need for systematic inclusion of toponymic material in Spanish curricula as a means of cultural interpretation and linguistic motivation. In this way, conditions are created for deeper personal engagement and an interdisciplinary approach to learning.

KEYWORDS: toponymy, linguodidactology, Spanish as a foreign language, Bulgarian cultural context, cultural identity, intercultural approach, intercultural competence

В съвременната лингводидактология все по-съществено място заема идеята за интегрираното развитие на езиковата и културната компетентност. Усвояването на даден чужд език не се свежда само до придобиване на съответните знания по граматика и лексика, а също така до разбиране на културния контекст, в който този език функционира. Редица автори разглеждат тази идея през фокуса на съответния език и дисциплина (Вж. например: Веселинов 2021; Данов 2020; Йорданова 2009; Йорданова 2024; Колева, Веселинов, Николов и др. 2009; Костова-Панайотова 2022 и Тодоров 2020). Именно в тази връзка, науката за географските имена – топонимията (от старогръцките термини τοποç – място и ομονα – име; на испански език: toponimia), подразделение на ономастиката (науката за имената) може да бъде използвана като средство за ефективно въвеждане в лингвокултурната реалност на испаноезичния свят. Настоящата статия разглежда по какъв начин съвременни географски понятията и имена на държави, както и техния произход, могат да бъдат използвани за целите на културното насищане на обучението по испански език като чужд език в контекста на българското образование.

В настоящата статия ще бъдат разгледани някои от най-разпространените терминологични лексеми за назоваване на различни географски части от Централна и Южна Америка, както и наименованията на испаноезичните държави в този континент. Често пъти в медиите и в ежедневната реч се използват термини като Южна Америка (на испански език: América del Sur или Sudamérica), Централна Америка (на испански език: América Central или Centroamérica), Латинска Америка (на испански език: América Latina или Latinoamérica) или Испаноамерика (на испански език: Hispanoamérica), като не винаги хората имат ясна представа какво точно се назовава със съответното наименование и не правят ясно разграничаване между тях. Разграничаването на значението на тези географски понятия, назоваващи различни части на американския континент, има не само географски различия, но и носят различна културна

натовареност, която следва да бъде усвоена и вземана предвид. Широко разпространен е произходът на понятието Америка, познат също така като Новия свят или Америките, на испански език: América, Las Américas, El Nuevo Mundo или El Hemisferio Occidental (Enciclopedia libre universal en español 2023, с. 89) – още от ранна детска възраст се научава, че този континент носи името на своя „откривател" от италиански произход – Америго Веспучи (на италиански език: Amerigo Vespucci, на испански език: Américo Vespucio). Също така, общопознат е фактът, че американският континент географски се подразделя на три части – Северна Америка, включва следните държавите, подредени от най-северната към най-южната: Канада (на испански език: Canadá), Съединени американски щати /САЩ/ (на испански език: Estados Unidos de América /EE.UU./) и Съединени мексикански щати, разговорно Мексико (на испански език: Estados Unidos Mexicanos или разговорно México или Méjico). От друга страна, Централна Америка е съставена от следните страни, подредени по азбучен ред на испански език: Република Белиз или разговорно Белиз (на испански език: República de Belice, разговорно Belice); Република Коста Рика, или разговорно Коста Рика (República de Costa Rica, разговорно Costa Rica); Куба, официално наименование Република Куба (на испански език: Cuba и официално наименование República de Cuba); Република Ел Салвадор или разговорно Ел Салвадор (на испански език: República del Salvador или разговорно El Salvador); Република Гватемала или разговорно Гватемала (на испански език: República de Guatemala или разговорно Guatemala); Република Хондурас или разговорно Хондурас на испански език: República de Honduras или разговорно Honduras); Република Никарагуа или разговорно Никарагуа (на испански език: República de Nicaragua или разговорно Nicaragua) и Република Памана или разговорно Панама на испански език: República de Panamá или разговорно Panamá). Съответно, страните, които се намират в Южна Америка, подредени по азбучен ред на испански език са: Аржентина, официално наименование Република Аржентина (на испански език República de Argentina, разговорно Argentina); Боливия, официално наименование Многонационална държава Боливия (на испански език: Estado Plurinacional de Bolivia, разговорно Bolivia); Бразилия , официално наименование Федеративна република Бразилия (на испански език: República Federativa de Brasil, разговорно Brasil); Чили, официално наименование Република Чили (на испански език: Chile, официално наименование República de Chile); Колумбия, официално име Република Колумбия (на испански език: Colombia, официално наименование República de Colombia); Еквадор, официално наименование Република Еквадор (на испански език: Ecuador и официално наименование República del Ecuador); Гвиана, официално наименование Кооперативна република Гвиана (на испански език: República Cooperativa de Guyana или разговорно Guyana); Република Парагвай или разговорно Парагвай (на испански език: Paraguay, официално наименование República del Paraguay); Перу, официално наименование Република Перу (на испански език: Perú, официално наименование República del Perú); Република Суринам (на испански език: República de Surinam); Уругвай, официално наименование Република Уругвай (на испански език: Republica de Uruguay, разговорно наричан Uruguay) и Боливарска република Венецуела, разговорно наричана Венецуела или Венесуела (на испански език: República Bolivariana de Venezuela, разговорно наричана Venezuela). Във тази връзка, голям интерес представляват наименованията на изброените страни и начинът на възникване – изковаване на съответните понятие. По думите на Бедоя, всяко едно наименование съдържа в себе си и предава на поколенията културната натовареност, дадена му от народа, от който произлиза, т.е. става въпрос за нематериално наследство, което следва да бъде запазено (Bedoya 2006, стр: 29). За тази цел ще бъде направен кратък обзор на произхода и значението на наименованията на гореизложените страни, подредени по азбучен ред на български език, като ще бъдат използвани следните етимологични речници – Diccionario etimológico indoeuropeo de la lengua española (Roberts 1997); Diccionario etimológico de la lengua castellana en línea и Български етимологичен речник .

Аржентина (Argentina) – Дължи своето име на испанските завоеватели, които през XVI век търсели злато в тази част на света. Местното население използвало накити от сребро, което подвело завоевателите да смятат, че там има големи залежи от ценения метал. Дали името Argentina на базата на латинския термин „argentum", на български език сребро.

Белиз (Belice) – съществуват различни хипотези за възникването на това име. Една от най-

DOI:10.5281/zenodo.18822324

вероятните е, че страната е кръстена на шотландски пират (Peter Wallace), който през XVII век е кръстосвал водите в тази част на света. Смята се, че той е предоставил картите на зоната на испанските завоеватели, които ги превели и записали фамилното му име като Valace или Balice. Предполага се, че през вековете името Balice се е изменило, за да приеме съвременната графия Belice. Боливия (Bolivia) – без доза съмнение може се докаже, че страната дължи своето прозвище на „освободителя" не нейния народ: Симон Боливар (1783-1830), на испански език: Simón Bolívar.

Бразилия (Brasil) – португалският мореплавател Педро Алварес де Кабрал, изпратен от португалската корона да търси нови земи се озовал в днешна Бразилия. Той нарекъл тези територия Terra do Vera Cruz (на испански език: Tierra de Santa Cruz). Впечатлен от местните племена, които варели парчета от ствола на дървото Caesalpinia Echinata (на български език: Бразилско дърво), което почервенявало като огнена жарава (на испански език: brasa; на португалски език: brasa), което нарекли palo brasa или pau Brasil. След завръщането на експедицията в тогавашна Португалия, те назовавали тези земи с името Terra do pau brasil, което постепенно се изменило в Brasil, както е позната днешно време страна.

Венецуела (Venezuela) – буквално името на тази страна означава „малката Венеция". Към корена Venez-, е добавен суфиксът с умалително значение -uela. Кръстена е така от конкистадорите, изпратени от испанската Корона, Америго Веспучи и Алонсо Охеда, които година след третата експедиция на Христофор Колумб проучват тези територии. Те са били изумени от начина, по който автохтонното население строи домовете си върху забити пръти в езерото Маракайбо, оттам правят препратка към италианския град.

Гватемала (Guatemala) – прозвището на страната тръгва от предколумбовия език náuhatl (на български език: науатл). Думата Quauhtlemallan, която преобразувала своето изписване и произношение в съвременната дума Guatemala, буквално означава място, където растат много дървета.

Гвиана (Guyana) – Местното население на този регион са индианците араваки (на испански език: arahuacos). Наричали на техния език, араваки (на испански език: arahuaco) териториите си Guyana, което буквално на български език означава земя на водата или водна земя (на испански език: tierra de aguas), защото тези земи били много влажни, обсипани с безброй блата и с океански брегове, покрити с мангрови гори.

Еквадор (Ecuador) – Страната е кръстена на Екватора (El Ecuador), паралелът нула на географската ширина, който преминава мислено през нея и разделя планетата Земя на две равни половини – Южното полукълбо (на испанки език: hemisferio sur) и Северното полукълбо(на испанки език: hemisferio norte).

Ел Салвадор (El Salvador) – След испанското завоюване на земите, където днешно време се простира страната Ел Салвадор, мореплавателите, изпратени от тогавашния испански крал ги нарекли Provincia de San Salvador (на български език: Провинция Сан Салвадор, буквален превод: Светият Спасител), наречена така в името на Исус Христос. Години по-късно, името се изменя и приема определителния член за мъжки род единствено число, и образува El Salvador.

Колумбия (Colombia) – буквално означава „земята на Колумб". Първоначално е носела името Nueva Granada (на български език: Нова Гранада), дадено от испанските конквистадори на територията, която е обхващала земите на днешните страни Венецуела, Еквадор, Колумбия и Панама. Симон Боливар, при освобождаването на местното население от техните завоеватели, дава името Колумбия (Colombia), в чест на Христофор Колумб.

Коста Рика (Costa Rica) – на български език се превежда като богат бряг или богато крайбрежие. Това определение е дадено на територия погрешно от ранните испански мореплаватели, защото били заблудени, че там има неописуеми богатства.

DOI:10.5281/zenodo.18822324

Куба (Cuba) – името произлиза от индианския език арауанко (на испански език: arauanco). Терминът е сложен, съставен от две лексеми – coa (на български език: място) и bana (на български език: голям).

Мексико (México) – Името произлиза от езика на ацтеките náuhatl (на български език: науатл). Те наричали столицата си (техният мистичен център) Méxihco, производна на думата Mexitli, съставена от metzitli (на испански език: Luna, на български език: Луна), xictli (на испански език: ombligo, на български език: пъп) и co (на испански език: lugar , на български език: място), т.е. El ombligo de la luna, на български език: Пъпът на Луната.

Никарагуа (Nicaragua) – Наименованието произлиза също от езика науатл, nic-anahuac, което се предполага, че означава: до тук дойде племето науатл (на испански език: hasta aquí llegaron los náhuas). Друга възможна теория гласи, че името nic-anahuac означава земя, заобиколена от вода (на испански език: tierra rodeada por agua).

Панама (Panamá) – Предполага се, че прозвището на тази страна произлиза от индиански език, говорен от местно население, населявало тези ширини, преди завоюването им от първите испански мореплаватели. Смята се, че името означава изобилие от риба (на испански език: abundancia de peces).

Парагвай (Paraguay) – Съществуват сведения, че понятието Парагвай произлиза от предколумбовия език гуарани (на испански език: guaraní). Смята се, че Paraguay е сложна дума, съставена от payagua – индианско племе и y – вода, т.е. реката на племето паягуа (на испански език: rio de los payaguas).

Перу (Perú) – Испанските мореплаватели, когато пристигнали в региона, където днес е разположена страната, влезли в контакт с местните индианци и ги попитали как наричат мястото, където живеят. Отговорът бил Virú, но испанците погрешка чули Perú и започнали така да назовават тази територия.

Суринам (Surinam) – Произлиза от наименованието на съответния регион, наречен Surine от индианското население, което е живеело по тези земи.

Уругвай (Uruguay) – Произходът на наименованието е от езика гуарани (на испански език: guaraní), като се смята, че означава река, около която има много шарени птици (на испански език: rio de pájaros pintados).

Хондурас (Honduras) – Територията на крайбержната страна е „открита“ от Христофор Колумб при четвъртото му и последно плаване. Нарекли териториите с името Honduras (на български език: дълбочини), заради дълбоките води, които обграждали бреговете й.

Чили (Chile) – Съществуват сведения, че наименованието на тази страна произлиза от индианския език аймара (на испански език: aimara). Предполага се, че означава там, където земята свършва (на испански език: allí dónde termina la tierra).

Произходът наименованията на разгледаните страни представлява богат материал за анализ, дискусия и усвояване, който да бъде използван при преподаване на испанки език като чужд език при отделните нива на владеене на езика според Общата европейска референтна рамка за езиците (OEPP), тъй като тези наименования отразяват от една страна влиянието на автохтонните езици, испанската колонизация и покръстване, а от друга страна съответните географски особености. Както беше споменато в началото на статията, обичайно се срещат също така термините Латинска Америка (на испански език: Latinoamérica или América Latina) и Испаноамерика (на испански език: Hispanoamérica), както и Iberoamérica. Терминът Латинска Америка включва страните, разположени на американския континент, в които официалните езици произлизат от латинския език, т.е. португалски, испански и френски език. Т.е. включват

се и страните, в които официални езици са португалският и френският език – Бразилия (португалски език) и Хаити (френски и испански език) Тези страни са: Аржентина, Боливия, Бразилия, Венецуела, Гватемала, Доминиканска Република, Еквадор, Ел Салвадор, Колумбия, Коста Рика, Куба, Мексико, Панама, Парагвай, Перу, Уругвай, Хаити, Хондурас и Чили. Терминът Испаноамерика включва единствено страните, разположени на американския континент, в които официален език е испанският език, което прави понятието много по-прецизно от термина „Латинска Америка". Страните, изброени по азбучен ред на български език са: Аржентина, Боливия, Венецуела, Гватемала, Доминиканска Република, Еквадор, Ел Салвадор, Колумбия, Коста Рика, Куба, Мексико, Никарагуа, Панама, Парагвай, Перу, Пуерто Рико, Уругвай Хондурас и Чили. Третият термин, които често се използва в испанската реч е Iberoamérica (на български език: Иберо-Америка), като той обединява всички страни, намиращи се на американския континент, които са били колонизирани от испанската и португалската корони, както и страните Испания, Португалия и Андора, намиращи се в европейския континент. Изброени по азбучен ред на български език са: Андора, Аржентина, Боливия, Бразилия, Венецуела, Гватемала, Доминиканска Република, Еквадор, Ел Салвадор, Испания, Колумбия, Коста Рика, Куба, Мексико, Никарагуа, Панама, Парагвай, Перу, Португалия, Пуерто Рико, Уругвай, Хондурас и Чили.

В заключение, топонимните названия в испаноезичния свят представляват изключително богата база за културно ориентирано чуждоезиково обучение. Интегрирането на този тип знания (географски наименования и имена на страни) в часовете по чужд език испански език дава възможност на обучаващите се да им бъдат обяснени културни, исторически и лингвистични пластове, върху които се гради голяма част от междукултурната комуникативна компетентност. По този начин преподаването на испански език не се разглежда като усвояване на езиковата норма, а в диалог с културната памет на отделните народи, говорещи испански език, и тяхната индивидуална идентичност. Всяко едно от експерпираните наименования е натоварено с културна, историческа и идеологическа маркираност, а внедряването им в часовете по испански език като чужд език безспорно създава условия за развиване на критично мислене, осъзнаване на културните различия и индивидуалните идентичности. Изучаването на описаните наименования освен, че развива речниковата съкровищница на учениците, също така буди в тях интерес към историята и културата на всяка една от страните, подсилвайки междупредметните и надпредметните връзки.

БИБЛИОГРАФИЯ:

Веселинов, Д. (2018). *Проблеми на лингводидактологията в пространствено-времевата ситуация на XXI Век*. Сп. „Чуждоезиково бучение", том 45, бр. 1, 2018 г.(Vesselinov, D. (2018) Problemi na lingvodidaktologiyata v prostranstveno-vremevata situatsiya na XXI Vek. Sp. „Chuzhdoezikovo buchenie", tom 45, br. 1, 2018 g.)

Веселинов, Д. (2021). *Образът на Швейцария, отразен чрез българските лингвокултурни константи*. - В. Цачевски. България и Швейцария. Имена от историята. София, 2021, с. 270-279, ISBN:978-619- 91401-4-7, Изд. Бисер, София. (Vesselinov, D. (2021) Obrazat na Shveytsariya, otrazen chrez balgarskite lingvokulturni konstanti. - V. Tsachevski. Balgariya i Shveytsariya. Imena ot istoriyata. Sofiya, 2021, s. 270-279, ISBN:978-619-91401-4-7, Izd. Biser, Sofiya.)

Данов, Д. (2020). *Интеркултурност и образование*, Филология, брой:37, 2020, стр.:63-71, ISBN:0204-8779, Ref. (Danov, D. (2020) Interkulturnost i obrazovanie, Filologiya, broy:37, 2020, str.:63-71, ISBN:0204-8779,Ref)

Йорданова, М. (2009). *Към въпроса за превода на български език на фразеологизми в турския език, съдържащи числа и/или думи, изразяващи понятие за численост, на базата религиозни, културни и битови различия*, Турският език и балканското културно взаимодействие, редактор/и: Хашим Акиф, издателство: Фабер, 2009, стр.: 297-310, ISBN:978-954-400-176-6. (Yordanova, M. (2009) Kam

vaprosa za prevoda na balgarski ezik na frazeologizmi v turskiya ezik, sadarzhashti chisla i/ili dumi, izrazyavashti ponyatie za chislenost, na bazata religiozni, kulturni i bitovi razlichiya, Turskiyat ezik i balkanskoto kulturno vzaimodeystvie, redaktor/i: Hashim Akif, izdatelstvo: Faber, 2009, str.: 297-310, ISBN:978-954-400-176-6)

Йорданова, М. (2024). *Английският език, англосаксонската и американска култура в българската възрожденска езикова ситуация*, Езиков свят / Orbis Linguarum, vol:22, issue:1, 2024, pages:78-85, ISSN (print):1312 – 0484, ISSN (online):2603-4026 (Yordanova, M. (2024) Angliyskiyat ezik, anglosaksonskata i amerikanska kultura v balgarskata vazrozhdenska ezikova situatsiya, Ezikov svyat / Orbis Linguarum, vol:22, issue:1, 2024, pages:78-85, ISSN (print):1312 – 0484, ISSN (online):2603-4026)

Колева, И., Веселинов, Д. и Николов, А. (2009). *Мрежа за интеркултурен диалог и образование Турция - България,:Университет Удулаг, Мугла Университет, Коджаели университет, СУ " Св. Климент Охридски" - наръчник за обучителя*, ISSN (online): 987-975-6149-48-5, ISBN:987-975-6149-48-5, Университет Удулаг, Бурса, Ref, Рецензирано (Koleva, I., Veselinov, D. i Nikolov, A. (2009) Mrezha za interkulturen dialog i obrazovanie Turtsiya - Balgariya,:Universitet Udulag, Mugla Universitet, Kodzhaeli universitet, SU " Sv. Kliment Ohridski" - narachnik za obuchitelya, ISSN (online): 987-975-6149-48-5, ISBN:987-975-6149-48-5, Universitet Udulag, Bursa, Ref, Retsenzirano)

Костова-Панайотова, М. (2022). *Идентичността като пребиваване в Другия (М. Ондатджи „Английският пациент")*, Чуждоезиково обучение, issue:2, 2022, ISSN (print): 0205–1834, doi:https://doi.org/10.53656/for22.232iden (Kostova-Panayotova, M. (2022) Identichnostta kato prebivavane v Drugiya (M. Ondatdzhi „Angliyskiyat patsient"), Chuzhdoezikovo obuchenie, issue:2, 2022, ISSN (print): 0205–1834, doi:https://doi.org/10.53656/for22.232iden)

Тодоров, П. (2020). *MULTY-LANGUAGE LEARNING WITH DUOLINGO*, Создание искусственного иноязычного окружения как один из факторов активизации учебной деятельности: Материалы всероссийской научно-практической конференции (с международным участием) – Санкт-Петербург, Publisher: СПбГЭУ; Россия, 2020, pages:63-70, ISBN:978-5-7310-5350-1 (Todorov, P. (2020) MULTY-LANGUAGE LEARNING WITH DUOLINGO, Sozdanie iskusstvennogo inoyazaychnogo okruzheniya kak odin iz faktorov aktivizatsii uchebnoy deyatelynosti: Materialay vserossiyskoy nauchno-prakticheskoy konferentsii (s mezhdunarodnaym uchastiem) – Sankt-Peterburg, Publisher: SPbGEU; Rossiya, 2020, pages:63-70, ISBN:978-5-7310-5350-1)

Bedoya, E. (2006). T*oponimia: herencia cultural*. Revista Herencia, vol.: 19, pág.: 9-31, 2006. ISSN: 2215-6356

Enciclopedia libre universal en español (2023). https://www.ibiblio.org/temo/enciclopedia/ediciones/enciclopedia-20030101.pdf

Roberts, E. and Pastor, B. (1997). *Diccionario etimológico indoeuropeo de la lengua española*. Alianza Editorial. ISBN: 978-84-206-7806-1.

DECEL (Diccionario Etimológico Castellano en Línea - www.etimologias.dechile.net (25.06.2025)

This is an open-access article distributed under the CC BY-NC 4.0 license - http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0